

УДК 027.021(477-25)НБУВ:004.738.1www

Олександр Жабін,
наук. співроб. НБУВ**КОМБІНОВАНИЙ РЕЙТИНГ САЙТІВ ALEXA RANK**

У статті описано технологію визначення рейтингу популярності сайтів за комбінованим показником Alexa Rank. Розглянуто хронологію процесу формування упродовж останніх 20 років універсального у видовому та тематичному аспектах контенту веб-ресурсу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, що сприяє досягненню нею високих показників у рейтингах різних аналізаторів сайтів.

Ключові слова: рейтинг, веб-ресурс, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Одна з ключових та вагомих ознак мережі Інтернет – глобальне інтеграційно-інформаційне середовище спільного використання та обміну результатами наукової та інноваційної діяльності, що характеризується неконтрольованими експоненційними темпами процесу накопичення розподіленого інформаційного контенту.

Тому серед користувачів, особливо науковців, використання сервісів сайтів, що крім пошукових функцій застосовують різноманітні статистичні методи оброблення і аналізу охопленої інформації та формують зведені топ-рейтинги популярності веб-ресурсів, став домінуючим.

Укладачам та адміністраторам веб-сайтів теж необхідні показники популярності та авторитетності сайту від відомих пошукових систем (Alexa Rank, Google PR, Яндекс тІЦ та ін.), які не тільки індексують інформаційний контент, але й аналізують результати постійного моніторингу внутрішніх та зовнішніх гіперпосилань. Чим більше різноманітних кількісних показників аналізу ефективності та популярності ресурсу, тим легше власникам провести необхідну оптимізацію сайту для поліпшення задоволення потреб користувачів. Досить цінними є показники популярності ресурсу в порівнянні з іншими, подібними.

Головними критеріями вибору показника Alexa Rank для розгляду у даній статті є авторитетність, широкий спектр кількісних показників та вільний доступ результатів його роботи.

Мета статті – розгляд технології ранжування та формування топ-рейтингів сайтів за показниками Alexa Rank, що використовує статистичні методики досліджень якості (важливості та авторитетності) інформаційного наповнення при його збиранні, аналізі та звітності. Привернення уваги користувачів Інтернету, особливо науковців та впорядників бібліотечних сайтів, до можливості використання його сервісів на тлі вільного доступу та незалежності від впливу людського фактору. З'ясування на прикладі сайту Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ), за рахунок яких технологічних чинників при формуванні та впорядкуванні веб-ресурсу можливо мати пристойні рейтингові показники серед подібних національних книгозбірень.

Інформаційна насиченість Інтернету призвела до появи не тільки численних інтернет-пошуковиків (Aport, Google, Meta, Rambler Yahoo, Yandex тощо), але й низки спеціалізованих систем, що більш орієнтовані на збирання та оброблення різної статистичної інформації щодо інформаційного контенту глобальної мережі, особливо в науковому аспекті, виявляючи найбільш популярні та авторитетні ресурси (Alexa Rank – незалежний рейтинг певного інтернет-ресурсу стосовно всієї глобальної мережі, Google PageRank – показник числової величини визначення міри «важливості» та релевантності сторінки в пошуковій системі Google, Яндекс тІЦ – тематичний індекс цитування інтернет-пошуковика Яндекс, тощо). Треба відзначити, що три останні наведені спеціалізовані системи на запити користувачів здійснюють моніторинг, аналізують, класифікують, ранжують за різними критеріями (популярність – кількість переглядів, обсяги трафіку, корисність – цитованість тощо) як конкретні обрані веб-сторінки, так і сайти загалом.

Одним з найбільш затребуваних показників популярності є рейтинг сайтів. Існує багато тлумачень системи впорядкування, одне з них – сайт, що має каталог сайтів, в якому найбільш відвідувані розташовані першими (вище). Тобто збирається різноманітна статистика з веб-ресурсів (географія користувачів, популярність сторінок та ін.) та певним чином впорядковується. Сенс рейтингів – сайти отримують незалежну статистику, а також додаткових відвідувачів, що переходять на популярніші ресурси [1].

Отже, більш детально розглянемо показник популярності сайтів Alexa Rank, що збирає статистичну інформацію, аналізує її, впорядковує та безкоштовно надає користувачам.

Доцільність привернення уваги користувачів Інтернету, впорядників сайтів та наукових дослідників базується на його авторитетності, незалежності функціонування від людського фактору та наданні на некомерційних засадах широкого спектру показників ефективності використання, обраних для аналізу, інформаційних ресурсів.

Alexa Internet – дочірня компанія Amazon.com, заснована 1996 р. Брюстером Кейлом і Брюсом Гілліатом, відома своїм сайтом (<http://www.alexa.com/>), де збирається статистика про відвідуваність сайтів. Alexa збирає інформацію безпосередньо від користувачів, які встановили на своїх браузерах панель Alexa Toolbar (панель інструментів), на основі якого формується статистика про відвідуваність сайтів. Для кожного відвіданого веб-ресурсу надавалася інформація про його параметри: власник сайту, кількість сторінок, кількість посилань на інші сайти та частота оновлення. Розробка стала досить популярною як у США, так і за її межами. Крім того, Alexa вирішила використовувати панель не тільки для збору статистики, але й для аналізу веб-ресурсів. У результаті чого і з'явився рейтинг сайтів – Alexa Rank (AR). 2002 р. почалася співпраця Alexa і Google, а у січні 2003 р. – із каталогом DMOZ. З 2006 р. почалося використання власної пошукової платформи, розробленої в Alexa. Сьогодні у рейтингу Alexa Rank беруть участь понад 30 млн сайтів з більш ніж 125 країн світу [2]. Наведемо деякі базові технологічні особливості, що характеризують відомого впорядника топ-рейтингів сайтів.

Насамперед зазначимо, що Alexa (рис. 1) є провідним безкоштовним постачальником глобальних веб-метрик [3]. Це система незалежного рейтингу певного інтернет-ресурсу стосовно всієї глобальної мережі або подібного ресурсу.

Покажчик авторитетності ресурсу надає комбінований рейтинг, що враховує як число відвідувачів (у яких встановлено Alexa Toolbar), так і кількість переглядів сторінок за деякий проміжок часу (3 місяці, місяць, тиждень, доба). На відміну від подібних покажчиків (Яндекс тІЦ – тематичного індексу цитування Яндекса, Google PageRank – числової величини визначення міри «важливості» та релевантності сторінки в пошуковій системі Google), чим менше число показника Alexa Rank – тим краще.

Отримати відомості про рейтинг веб-ресурсу можливо декількома шляхами. Найпростіший – ввести доменне ім'я на сайті компанії Alexa (<http://www.alexa.com/>) в полі Search Alexa. Інший спосіб – завантажити та

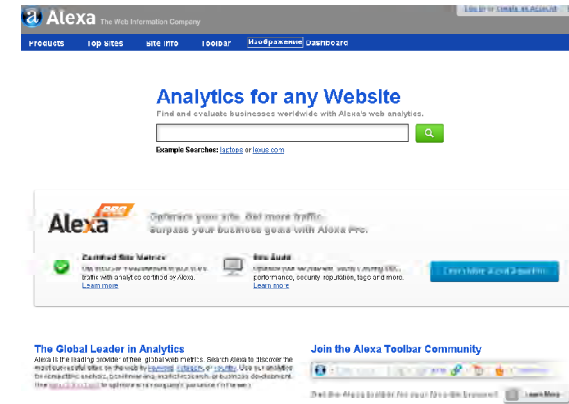

Рис. 1. Сайт Alexa

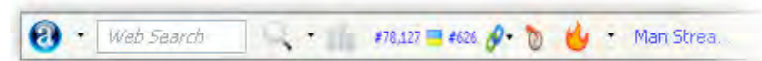

Рис. 2. Панель Alexa Toolbar

встановити панель Alexa Toolbar (рис. 2) у свій інтернет-браузер. Крім того, сервіси покажчика спроможні надати низку звітів на запит користувачів щодо обсягу переданого трафіку на тлі інших сайтів, відвідань, широке коло різних топ-рейтингів (глобальні, за країнами, за тематичними категоріями) тощо (рис. 3).

Рис. 3. Фрагмент звіту Alexa

Так, на вересень 2012 р. – квітень 2013 р. (рис. 4) топ-рейтинг глобальних ресурсів за показником очолював інтернет-пошуковик Google, далі – Facebook – у наш час найбільша соціальна мережа з аудиторією в понад 1 мільярд, на третій сходинці YouTube – сервіс, що надає послуги відеохостингу, де користувачі можуть додавати, переглядати і коментувати різні медіа-матеріали.

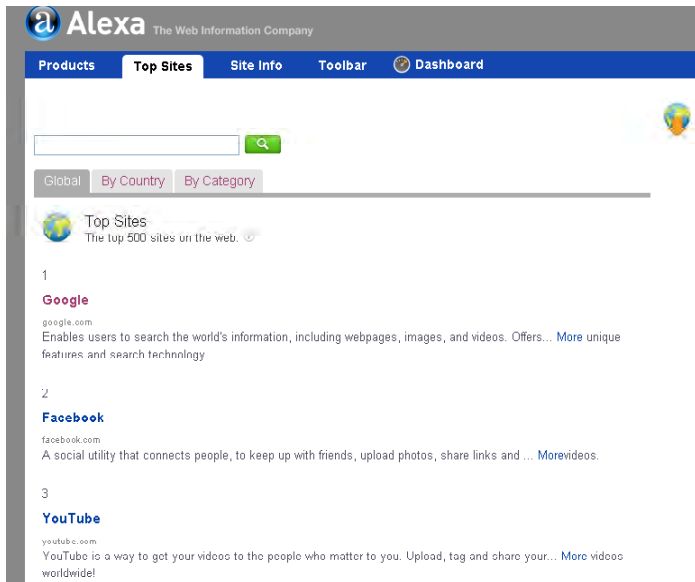

Рис. 4. Топ сайтів

У таблиці наведено рейтингові показники (за 27.09.2013) десяти національних бібліотек світу. Як видно з показника Alexa Rating, кількісні показники рейтингу НБУВ набагато кращі, ніж у національних бібліотек Польщі, Росії (Санкт-Петербург) та Білорусії.

Однак треба зазначити, що у серпні 2012 року рейтинг НБУВ був значно кращий (83 535) – на рівні з показниками державної бібліотеки Росії (Москва) і національної бібліотеки Китаю (див. рис. 5). Пояснює різке зниження показників тимчасова «плата» за перехід бібліотечного сайту НБУВ на нову технологічну платформу. Значні зміни у структурі веб-ресурсу завжди негативно відображаються на зафіксованих у користувачів гіперпосиланнях.

Рейтингові показники національних бібліотек
(станом на 27.09.2013 р.)

Таблиця

N з/п	Національні бібліотеки	Сайт	Alexa Rating
1	Бібліотека Конгресу США	http://www.loc.gov/	4,342
2	Національна бібліотека Франції	http://www.bnf.fr/	17,407
3	Національна бібліотека Великої Британії	http://www.bl.uk/	29,595
4	Російська державна бібліотека (Москва)	http://www.rsl.ru/	82,086
5	Національна бібліотека Китаю	http://www.nlc.gov.cn/	82,666
6	Національна бібліотека Німеччини	http://www.dnb.de/	95,034
7	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського	www.nbuv.gov.ua	124,406
8	Національна бібліотека Польщі	http://www.bn.org.pl/	247,375
9	Національна бібліотека Росії (Санкт-Петербург)	http://www.nlr.ru/	391,290
10	Національна бібліотека Білорусії	www.nlb.by	679,356

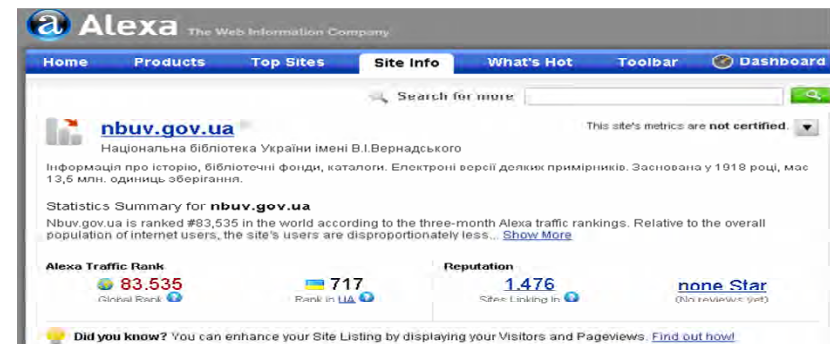

Рис. 5. Рейтинг НБУВ (серпень 2012 року)

Щоб з'ясувати чинники, за рахунок яких НБУВ має такі пристойні рейтингові показники серед національних книгозбірень, розглянемо хронологію формування її веб-ресуру протягом останніх 20 років, тобто з моменту первинного розгортання локальної мережі та заснування бібліотечного сайту.

Так, 1994 р. Бібліотека, що мала традиційні (паперові) документні фонди загальним обсягом понад 13 млн одиниць зберігання, поповнилась першим цифровим інформаційним ресурсом, а саме – електронним каталогом нових надходжень. Функціонував він на файловому сервері у одноранговій локальній мережі, до якої було підключено близько 20 комп'ютерів типу IBM PC 286 /386 /486. Технологічну і сервісну підтримку електронного каталогу та локальної мережі забезпечив попередньо створений у НБУВ Центр комп'ютерних технологій [4].

Роботи, спрямовані на створення веб-сервера НБУВ, було започатковано 1996 р. завдяки спонсорській підтримці фонду «Євразія». Він надав телекомунікаційний грант, і локальна мережа НБУВ була підключена по виділеному телефонному каналу до сервера провайдера – Центру інформаційних систем Верховної Ради України. Після цього розпочався процес формування низки веб-сторінок, що були розміщені на створеному бібліотечному сайті 1997 р. Спочатку було виставлено довідкову інформацію про саму бібліотеку – історію її заснування з календарем пам'ятних дат, надання та підтвердження статусу національної з повними текстами нормативних актів, опис фондів споруди книгозбірні та структуровані гіперпосилання на інші провідні бібліотеки як України, так і зарубіжжя.

1998 р. на сайті встановлено електронний каталог нових надходжень, а 1999 р. – загальнодержавну реферативну базу даних «Україніка наукова» на базі програмного забезпечення – WWW ISIS, що вільно поширювалось ЮНЕСКО. В Україні рішення проблеми створення Національної системи реферування взяли на себе дві найбільші на той час інформаційні установи країни – НБУВ та Інститут проблем реєстрації інформації НАН України [5]. У НБУВ у другому півріччі 1998 р. було створено Службу реферування української наукової літератури (публікації вітчизняних вчених та наукові матеріали, видані в Україні). Результати спільної роботи – загальнодержавна реферативна БД, що отримала назву «Наукова Україніка», як вже було згадано вище, цей унікальний для держави науковий інформаційний ресурс з 1999 р. й досі підтримується на веб-сайті НБУВ [6; 7].

Так за декілька років було сформовано та розгорнуто для використання класичний на той час бібліотечний веб-сайт. Однак вже тоді було зрозуміло, що накопичене інформаційне наповнення, яке загалом складалось з довідково-бібліографічного контенту, не вдовольняє потреби його наявних та потенційних користувачів. Цей невтішний висновок був зроблений на основі аналізу результатів моніторингу ефективності використання веб-ресурсів НБУВ порівняльно з подібними іноземними книгозбірнями. З'ясувалось, що головна причина в малій насиченості повнотекстовими документами.

Подальша хронологія розвитку бібліотечного веб-сайту проходить під гаслом – «надання пріоритетності насиченню повнотекстовим конвентом». Наведемо деякі найбільш вагомні за обсягом його компоненти:

● протягом 1997–1999 рр. розроблено та виставлено в онлайн повнотекстову БД авторефератів дисертацій, захищених в Україні (після 1996 року), що стали передаватися Бібліотеці від Вищої атестаційної комісії України з 1998 року;

● у 1997–1999 рр. проведено оцифрування (ретроконверсію) та розгорнуто на сайті бібліотеки повного генерального алфавітного імідж-каталогу (понад 5 млн зображень карток) разом з сервісами пошуково-навігаційного апарату. Повне оцифрування паперових карткових каталогів є важливим та обов'язковим етапом автоматизації бібліотеки [8];

● 2008 р. започатковано формування загальнодержавного зібрання електронних версій наукової періодики (станом на червень 2013 р. накопичено понад 800 тис. статей з 1,8 тис. часописів).

2010 р. започатковано комплекс наукометричних досліджень щодо стану представлення української науки у базах даних Google Scholar і Scopus та ефективності використання інформаційних ресурсів сайту НБУВ. Треба зазначити, що це свідчить про подальші етапи у процесах провадження та розвитку наукоємних технологій у бібліотеці.

Спрямованість на наукове оброблення документів у бібліотеках існувала завжди. Їх класичним прикладом є процес створення бібліографічної інформації, що полягає в аналітико-синтетичному переробленні первинної документної інформації у вторинну бібліографічну, і тому його безперечно потрібно вважати першим етапом наукоємних технологій [9].

Крім того у НБУВ з 1992 р. функціонує Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ). Цей науковий

підрозділ займається підготовкою інформаційно-аналітичної та аналітично-прогнозна продукції на базі використання інформації електронних і друкованих ЗМІ, всіх видів фондів НБУВ, інших відкритих джерел. Серед замовників інформаційно-аналітичної продукції Служби – найвищі та регіональні управлінські структури, наукові установи, громадські організації [10; 11].

Аналізуючи наведену хронологію створення інформаційного ресурсу, де домінує акцентування на накопиченні повнотекстових документів з упровадженням наукоємних технологій у бібліотечну справу, можемо зробити висновок – це головні чинники, за рахунок яких веб-ресурс НБУВ має високі показники популярності у світових топ-рейтингах.

На жаль, у розглянутого показника популярності сайтів Alexa Rank є й недоліки, а саме – він ураховує тільки ті відвідування, що були зроблені браузерами зі встановленим Alexa toolbar або Alexa widget. Крім того, встановлення панелі Alexa підтримується не усіма браузерами (Alexa toolbar доступний для таких браузерів, як Internet Explorer, Firefox, Google Chrome). Однак, Alexa Rank все ж має більше переваг, ніж недоліків. Зокрема, якщо за цим показником веб-ресурс входить у першу сотню тисяч сайтів Інтернету, то він буде автоматично проіндексований більшістю американських і європейських пошукових систем з подальшим занесенням у архів Інтернету web.archive.org.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновки:

1. Alexa Rank – авторитетний та незалежний від впливу людського фактора показник популярності веб-ресурсу.
2. Він надає широкий спектр показників ефективності використання інформаційних ресурсів на некомерційних засадах.
3. Це система незалежного рейтингу певного інтернет-ресурсу стосовно всієї глобальної мережі або подібного ресурсу.
4. Сайти, що активно накопичують повнотекстовий інформаційний ресурс і надають повний відкритий доступ до них, аналізують ефективність їх використання, стали займати більш високі щаблі у зведених рейтингах затребуваності у користувачів.

Список використаних джерел

1. Толковый словарь. Рейтинг сайтов [Электронный ресурс]. – <http://you-hosting.ru/terms/rating> (дата обращения : 21.07.2013). – Загл. с экрана.
2. К. Одарий. Alexa rank : история появления и развития [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://odariy.ru/search-optimization/web-ranking/poiskoviki-usa-amerikanske-poiskovie-sistemi.html> (дата обращения : 21.07.2013). – Загл. с экрана.
3. Alexa the web information Company. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : URL: <http://www.alexa.com/>. – Заголовок з екрану.
4. Костенко Л. Й. Міжнародна наукова конференція «Автоматизовані системи інформаційно-бібліографічного обслуговування» // Бібл. вісн. – 1994. – № 5–6. – С. 53–54.
5. Зайченко Н. Я., Сорока М. Б. Украинский реферативный журнал (методологические и практические основы разработки и создания) // Библ. вестн. – 1999. – № 1. – С. 10–12.
6. Петров В. В. Формирование баз данных реферативной информации – путь к оперативному обмену результатами научных исследований / В. В. Петров, А. А. Крючин, Л. И. Костенко, Н. Н. Минина, Н. Я. Зайченко // Б-ки нац. акад. наук: пробл. функционирования, тенденции развития. – 2010. – Вып. 8. – С. 103–109.
7. Сорока М. Б. Інформаційне забезпечення науки в Україні (90-ті рр. ХХ ст.). Створення національної системи реферативної інформації // Вісн. Кн. палати. – 2000. – № 8. – С. 20–25., № 9. – С. 20–22.
8. Яковлева Ю. В. Сканований каталог дисертацій на сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / Ю. В. Яковлева // Вісник Книжкової палати. – 2011. – № 9. – С. 25–27.
9. Научное развитие технологий в библиотеке / Л. И. Костенко, А. И. Жабин, Е. А. Копанева, Т. В. Симоненко // Библиотеки национальных академий наук : проблемы функционирования, тенденции развития. – 2013. – Вып. 11. – С. 70–81.
10. Горюхов В. СІАЗ: нова структура Бібліотеки / В. Горюхов // Бібл. вісн. – 1998. – № 5. – С. 50–52.
11. Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nbu.gov.ua/node/620/> (дата звернення : 21.07.2013). – Назва з екрана.

Стаття надійшла до редакції 25.04.2014 р.

UDC 027.021(477-25)НБУВ:004.738.1www
Oleksandr Zhabin

Combined Ranking of Websites Alexa Rank

The article describes the ranking technology of popularity of websites by Alexa Rank index. The article considers the chronology of the process of formation of content of the Vernadskyi National Library of Ukraine in universal thematic and species aspects for the last 20 years, what contributes the achieving of high indicators in rankings of various website analyzers.

Keywords: ranking, web resource, Vernadskyi National Library of Ukraine.

УДК 027.021(477-25)НБУВ:004.738.1www
Александр Жабин

Комбинированный рейтинг сайтов Alexa Rank

В статье описана технология определения рейтинга популярности сайтов за комбинированным показателем Alexa Rank. Рассмотрена хронология процесса формирования на протяжении последних 20 лет универсального в видовом и тематическом аспектах контента веб-ресурсов Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского, что способствует достижению ею высоких показателей в рейтингах различных анализаторов сайтов.

Ключевые слова: рейтинг, веб-ресурс, Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского.

УДК 050:001-047.44:004.738

Слизова Копаньса,

канд. наук із соц. комунікацій,
мол. наук. співроб. НБУВ

БІБЛІОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ НАУКОВОЇ ПЕРІОДИКИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто стан представлення українських періодичних наукових видань у міжнародних наукометричних системах та їх бібліометричні показники.

Ключові слова: бібліометричні показники, наукова періодика, наукометричні системи, Google Scholar, Scopus, Web of Science.

Наукові журнали як засоби соціально-інформаційної комунікації відіграють провідну роль у поширенні знань. Стаття в періодичному виданні посідає перше місце серед джерел інформації, якими користуються вчені. Вона є ключовим елементом системи формального та відкритого спілкування між науковцями і основною одиницею оцінювання результатів їхньої діяльності, що визначає рейтинг ученого та створює джерельну базу для проведення подальших досліджень і розроблень. Згідно з реєстром ISSN – кількість серіальних видань у світі перевищує мільйон. З них близько 100 тис. є науковими журналами [11].

У наш час традиційні паперові видання поволі поступаються електронним аналогам. У процесі створення та використання електронної публікації є необов'язковим друк кінцевого продукту, оскільки її вміст може бути скопійований на електронні пристрої користувачів, немає потреби у виготовленні індивідуального примірника, а це дає можливість науковим видавництвам значно розширити ринок збуту. Спочатку електронні журнали поширювалися виключно в академічному середовищі, радше як експерименти з новими каналами поширення інформації. Усе змінилося в середині 90-х років минулого століття, коли Інтернет ставав популярнішим, і кількість його користувачів у світі різко збільшилася. Саме тоді великі потужні комерційні видавництва, які через неминучість додаткових витрат на початку дуже обережно ставилися до альтернативного електронного видавництва, заявили про готовність перевести свої видання в електронну форму та надавати доступ до їх змісту на умовах звичайної передплати [3]. Як правило, сьогодні друковані періодичні видання мають електронні